

Datum 2021-12-15
Diarienummer 1192/21

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

Diarienummer U2021/03589

Göteborgs Stads yttrande över remiss från Utbildningsdepartementet – Läromedelsutredningen - böckernas betydelse och elevernas tillgång till kunskap (SOU 2021:70)

Övergripande bedömning

Göteborgs Stad tillstyrker utredningens förslag i sin helhet med de synpunkter och kommentarer som lämnas i detta yttrande.

Göteborgs Stad anser att samtliga förslag och bedömningar som presenteras i slutbetänkandet bidrar till att elever kan få tillgång till läromedel av god kvalitet i skolans samtliga ämnen. Att stärka tillgången till och användandet av läromedel gynnar utvecklingen mot en mer likvärdig skola genom att kvalitetssäkrade läromedel stödjer alla elevers möjligheter att nå utbildningens mål. Det är också värt att notera att utredningens förslag särskilt kan gynna elever som tillhör de nationella minoriteterna respektive elever med funktionsnedsättning. Det föreslagna produktionsstödet kan bidra till att fler läromedel översätts till de nationella minoritetsspråken. En utveckling av läromedel för elever med funktionsnedsättning kan bli en väsentlig tillgång i skolans kompensatoriska uppdrag och stärka elevernas kunskapsutveckling.

Förslaget om kostnadsfria läromedel i vuxenutbildningen på grundläggande nivå innebär en ökad ambitionsnivå och ett nytt åtagande för kommunerna. Kostnadsberäkningen utgår från Skolverkets statistik över antalet elever och uppgifter från läromedelsbranschen. Beräkningen tar enligt stadsledningskontoret inte höjd för kommunernas faktiska kostnader. För Göteborgs Stad innebär förslaget en dubbel kostnad jämfört med utredningens beräkning. Kostnaden blir därför högre än den compensationen staten ger. Göteborgs Stad vill därför påtala att kommunerna ska få full kompensation enligt finansieringsprincipen för de förslag som innebär ökade kostnader.

I första hand föreslår utredningen att förslagen ska finansieras genom utökade anslag till skolväsendet i stadsbudgeten. Om inte detta är möjligt ska finansieringen ske via omfördelning av statsbidraget för undervisning under skollov. Göteborgs Stad förespråkar en finansiering via det generella stadsbidraget istället för omfördelning av riktade statsbidrag. Att omfördela statsbidrag är problematiskt då det innebär att de riktade statsbidragens förutsebarhet i praktiken blir än mer kortsiktiga än vad de är idag. För Göteborgs Stad som tar del av riktade statsbidrag påverkar detta möjligheterna att fullfölja pågående utvecklingsåtgärder. Det skapar osäkerhet, vilket i slutändan får konsekvenser för elevernas skolgång.

Kapitel 4 - Öka medvetenheten och kunskapen om läromedel och lärarhandledningar

Göteborgs Stad ser positivt på att begreppet läromedel tydliggörs i skollagen och att begreppet omfattar både tryckta och digitala verk. Göteborgs Stad menar dock att det finns en risk att formuleringarna "ett förlag eller en läromedelsproducent som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art" samt "kvalitetssäkrat" kan leda till gränsdragningsproblematik. Det vore därför önskvärt att den föreslagna definitionen i skollagen åtföljs av stödmaterial som ger ytterligare vägledning.

Göteborgs Stad ställer sig bakom förslaget om en läromedelsnämnd och bedömer att det kan fungera som ett bra stöd till lärare för att värdera läromedel av god kvalitet. Det finns enligt Göteborgs Stad vissa risker som behöver beaktas i den fortsatta hanteringen. Att större läromedelsförlagen konkurrerar ut mindre företag och att material från intresseorganisationer kanske inte kommer att kunna ta sig in på läromedelsmarknaden är risker. Förslaget kan också innebära att undervisningen till större del kommer att styras utifrån hur läromedlen är uppbyggda. Detta skulle kunna begränsa lärarens professionella handlingsfrihet och kreativitet.

Förslaget om att läromedel ska redovisas särskilt av huvudmannen är positivt, men Göteborgs Stad menar att det är av stor vikt att definitionerna av att begreppen läromedel respektive lärarhandledning är tydliga för att minimera tolkningsutrymmet. En tydlig definition av begreppen minskar risken för fel i redovisningen, vilket är en förutsättning för korrekta jämförelser.

Kapitel 5 - Stärka tillgången till läromedel för alla elevgrupper och i alla ämnen

Göteborgs Stad anser att det är viktigt att eleverna har tillgång till böcker och lärverktyg och ser positivt på att detta förtydligas i skollagens bestämmelser. Tillgången till läromedel av hög kvalitet är en av de förutsättningar som gynnar en likvärdig skola. Göteborgs Stad är också positiv till ett statligt produktionsstöd för att säkerställa läromedel av god kvalitet för alla elevgrupper och i skolans samtliga undervisningsämnen.

Göteborgs Stad ställer sig bakom till förslaget om att Specialpedagogiska skolmyndigheten ska utreda förutsättningarna för att främja innovation av digitala läromedel för elever med funktionsnedsättning. Det är dock önskvärt att myndighetens uppdrag vidgades till att även innefatta analoga läromedel. Idag är det material som finns tillgängligt för äldre elever med intellektuella funktionsnedsättning inte anpassade till deras nivå. I sammanhanget vill Göteborgs Stad lyfta att det bör framgå att Specialpedagogiska skolmyndigheten ska samverka med Skolverket i utredningen för att säkerställa kopplingen till frågor om produktionsstöd och kvalitetskriterier för läromedel.

Förslaget om kostnadsfri tillgång till läromedel för elever inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå är positivt. Enligt Göteborgs Stad är förslaget bra då det ur likvärdighetsaspekt är viktigt att alla elever ges samma förutsättningar till ett livslångt lärande. När det gäller förslaget om kostnadsfria läromedel på grundläggande nivå inom särskild utbildning anser Göteborgs Stad att förslaget ska omfatta hela elevgruppen som läser särskild utbildning.

Kapitel 6 - Förbättra lärarnas förutsättningar att välja läromedel

Det är positivt att Skolverket föreslås bidra med underlag för kompetensutveckling med fokus på läromedel. Kompetensutvecklingen kan med fördel utformas som moduler i Skolverkets Lärportal.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen antecknade representanterna från D följande till protokollet: Demokraterna välkomnar förslagen i Läromedelsutredningen. Vi anser att det är mycket viktigt att alla elever har tillgång till adekvata läromedel i samtliga ämnen. I Grundskolenämnden har Demokraterna genom ett yrkande säkerställt att skolorna i år fått en förstärkning på 850 kr/elev för inköp av läromedel.

Representanterna från S antecknade som yttrande en skrivelse från den 12 december 2021 (bilaga A).

Göteborg den 15 december 2021
GÖTEBORGS KOMMUNSTYRELSE

Axel Josefson

Mathias Sköld

Yttrande angående – Remiss från Utbildningsdepartementet – Läromedelsutredningen, böckernas betydelse och elevernas tillgång till kunskap

Socialdemokraterna är positiva till förslagen i Läromedelsutredningen där det bland annat konstateras att många elever inte har tillgång till läroböcker i skolan och att många inte får ta med böckerna hem. Det är därför glädjande att betänkandet slår fast att läroboken har en särställning som bör framgå i skollagen vilket kommer ställa krav på att alla elever får tillgång till bra läroböcker.

Digitaliseringen inom svensk skola har haft positiva effekter men är kostsam och riskerar att leda till att tryckta läromedel och böcker fasas ut. Samtidigt ser vi en utveckling där allt fler elever hamnar efter i läs- och skrivutveckling och få barn läser böcker på fritiden. Det är uppenbart att det tryckta ordets ställning i skolan måste stärkas, lärobokens roll betonas och att alla barn får öva sig på att läsa böcker och finna läsglädje.

Skolverket hänvisar till forskning om att läsning av tryckt text ger bättre läsförståelse än digital läsning. Det borde vara en självklarhet att alla elever i grundskolan har läroböcker av god kvalitet i alla ämnen, uppslagsverk, kartböcker och ordböcker.

Socialdemokraterna initierade frågan om bristen på läroböcker i grundskolenämnden under hösten och är glada att nämndens överskott nu kommer till nytta genom att skolorna kan göra extra inköp av läromedel. Vår förhoppning är att förslagen i betänkandet kan leda till förstärkta krav på kvalitativa tryckta läromedel och att böcker, litteratur och tryckt text åter får inta en central roll i skolan.